Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 37. (10 712). Львів, субота 20. лютого 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 141.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

Передплата: Місячно в краю 4·50 зл. За границею: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 130 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 20 сот.

## Сіоністична конференція у Львові.

В днях 14. і 15. лютого н. р. відбулася у Львові річна краєва конференція сіоністичної організації „Вехотнєй Малопольскі“ (так звуть її тепер Жиди офіціяльно!). Взяло в ній участь 151 делегатів з 55 виборчих округів. Конференцію відкрив голова організації посол д-р Л. Райх короткою промовою, в якій підкреслив, що жидівство переживає тепер потрійну кризу: перша криза в самій сіоністичній організації, де відчувається недостачу людей і гроша; друга криза в самій Палестині, де тепер запанувало безробіття і де улягли ліквідації численні підприємства; третя криза це та, яку переживає тепер усе жидівство Польщі на тлі загально-державної кризи. В тому потрійно важкому положенні одинока надія на Америку. Іще є в промові Райха ще одно цікаве місце, в якому він покладає великі надії сіонізму на Льокарно. „Цілий політичний світ — казав промовець — звернув очі на світлий пункт Льокарна. Дух Льокарна дає надію, що кризи, що їх переживають народи, припиняться, а це є живою признакою, що порушилося сумління та відродилася надія, що доба гнету минає. Льокарно — це для нас Жидів відбудова Палестини. Вона дає нам невгасиму надію, що і війни, які ведуться проти Жидів, припиняться. Таку оцінку сучасного сіонізму подав посол Райх.

Конференція відбувалася під проводом д-ра Д. Шрайбера. Для наших читачів цікаві ті моменти конференції, в яких присутні застановлялися над теперішнім положенням Жидів у Польщі та над політикою жидівського Кола чи краще Райха. Політичний реферат виголосив посол Райх. В ньому не сказав нічого нового, а повторив тільки те, що він твердить останніми часами при кожній нагоді, а то, що політика, якої виразником був він, є одиноко правильна та доцільна. Польсько-жидівське порозуміння є — на думку Райха — підставою для майбутньої культурної автономії, але слід признати — підкреслює він далі — що пройдуть ще літа, заки її вдасться зреалізувати. — Заключену умову, зложену аж зі 42 точок, вважає Райх першим сукцесом жидівської політики в Польщі. З Жидами-ж говорили Поляки перший раз як рівні з рівними, перший раз веди з ними нормальні, парляментарні пертрактації. Підносячи цей великанський — на думку Райха — сукцес своєї політики, він дістає крила патосу. Визнаю — каже він дословно — гладку дорогу політики, але не визнаю політики гладкої дороги. Вдумавшися в афоризм, важко повести межу між гладкою дорогою політики і політикою гладкої дороги. З дотеперішнього політичного минулого Райха видно, що він направду був гладким політиком гладкої дороги в політиці, тобто політики найменшого опору. Найбільше обурив його закид про асиміляцію. Якто мені — говорив патетично Райх — що 30 літ боровся з асиміляцією, мені, що провадив через 30 літ до побіди політики національної гідности, — закидують тепер асиміляцію. При тому висказі вибухли френетичні оплески на честь Райха — каже „Хвиля“.

Дискусія над тим політичним експозе була мляв. Гідними уваги були два голоси: сенатора Рінгля і посла Інслера. Оба вони не виступали вправді проти Райха, але критично аналізували сам факт угоди. Натомісць инші учасники дискусії як „посланка“ (термін „Хвилі“) Мельцерова, Рогатин, Ейслер і Геєр виголосили такі підхлібні для Райха орації, що малощо не проголосили його другим месією вибраного народу.

Сенатор Рінгель ствердив, що пос. Райх дійсно став предметом нагальних нападів на сторінках преси і поза нею. Напади були подекуди пересадні та злосливі. Та це не означує, що політика Райха оправдана. Творці угоди (Райх і Тон) роздули її значіння і вартість. А з угоди не можна робити якогось сакросанктум. Те, що уряд дав в угоді, не є ніяким здобутком, а тільки підкресленням слушних домагань жидівського населення, загарантованих конституцією і версайським трактатом. А сам акт угоди був зреалізований під знаком виїзду гр. Скшинського до Америки. Тому то й слідний на самій угоді поспіх, з яким її заключували. Акт містить грубі недокладности та численні недоговорювання. Гідний застанови факт, чому уряд саме тоді звернувся до жидівського клюбу з пропозицією угоди. Передтим Вл. Ґрабский був цілком вдоволений в опозиції жид. клюбу. Щойно коли захиталася устабілізована валюта, коли прийшов дефіцит, на тапету вилізла справа тзв. польсько жидівської угоди. Це є фактом, що преса найбільше поборює д-ра Райха, бо під його проводом потерпіли навіть особисті відносини в жидівському клюбі. Замітне те, що коли через якийсь час стояв на чолі клюбу пос. Розмарін, теж галичанин, відносини в клюбі укладалися зовсім не так і були далеко кращі. Сенатор Рінгель заявляється за переходом жидівського клюбу до опозиції, бо уряд не додержав нічого з того, до чого зобовязався. Мусимо — кінчив Рінгель — прямувати до скріплення та консолідації внутрішнього фронту і шляхами відповідаючими нашій національній гідности домагатися належних нам прав.

З промови пос. Інслера замітне те місце, де він говорить про асиміляцію. Поборюємо політичну ідеольогію, асиміляцію та ортодоксію. Ріжнить нас непохідна пропасть негації національного Жидівства. Але ортодоксія стоїть на національному становищі і теж боронить інтересів Жидівства. Вона закреслює вузкі межі домагань. А ми прямуємо до повного горожанського рівноправства та до забезпечиння мінімуму національних прав. Ортодокси готові продати себе урядові за щонебудь. Отже наша границя лежить далі. Інслер стверджує, що за угоду несуть відповідальність усі. Але тепер розчарувавшися усі мусять витягнути консеквенції з того факту. Бо чим є точки порозуміння як не чимсь, що межує з нічим, у порівнанні з конституцією, яка окреслює права горожанина далеко ширше. Отже маємо згідно з угодою приймати все — казав Інслер — маємо годитися на кожне обмеження, на кожну кривду? Деж межа? Бачу небезпеку її загерги.

На все повище реплікував ще раз пос. Райх і зазначив, що Жиди не можуть вести такої політики як національні меншости, і не можуть себе навіть рівняти з ними, бо вони є територіяльними народами.

По дискусії конференція ухвалила признання для Райха, в якому підкреслила, що його „публична діяльність була повною пожертвування і мала на меті виключно добро жидівського населення та відповідала вповні інтенціям жидівських мас і постановам партійних установ“. Райха вибрано поновно головою краєвої сіоністичної організації. Вибори проходили в дуже зворушливому настрою. Щойно доведений до глибокого зворушення вірністю своїх „малопольских“ вибранців Райх приняв вибір. Факт поновного вибору Райха головою східньо-галицької сіоністичної екзекутиви свідчить, що опортуністична політика тутешніх сіоністів непохитна як скала. Ті Жиди, що коштом Українців здобули у Східній Галичині при останніх виборах аж 10 мандатів, ніяк не можуть зрозуміти факту, що жиють на українській території, історично й економічно звязані з українським народом спільними інтересами. Все те вони ігнорують та йдуть на сліпо за засліпленим Райхом, що копає своєю політикою пропасть між українським народом і жидівськими масами. Га річ у тому, що інтереси тієї класи, яку заступає Райх і його прихильники, не покриваються з інтересами усіх клас східньо-галицького Жидівства. Сіоністи з під стягу Райха давно вже стали авангардою польонізації по всіх містах і містечках Сх. Галичини, словом стали найнадійнішим знарядом у руках воюючого польського шовінізму. В ділянці польонізації їхня робота покривається на диво з політикою найбільших польських антисемітів з під стягу Прушинського. Ось до яких дивоглядів довела політика східньо-галицьких сіоністичних вожак.

З нагоди тріюмфу Райха принесла „Хвиля“ аж окрему фейлетонову сильветку тієї трагічної для взаїмовідношення Українців з Жидами постаті. Ось цитати з неї: „Райх є дитиною щастя.“ З дальшого змісту виходить, що навіть у політиці. „З засади оминає лінію найменшого опору, а шукає свого шляху та успіху там, де треба усунути або побідити сильного і поважного противника“. — „Завдяки тим прикметам є він майстром життя та вміє його нагинати для своїх цілей та замірів“. Цей останній цитат уповні стверджує те, про що ми вже раз писали та вірно змальовує того сіоністичного трибуна нещасливої руки.

## 19 — 1.III. — 26.

## У. З. ? К. Л. К.

Red. czas. „Dilo“ Pr. 18/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo“ Nr. 33 (10.706) z dnia 14. lutego 1926 roku pod tytułem: 1) „Cynizm“ w ustępach między słowami: a) cynicznu prawou... a słowami: joho Ostanna, b) jasno wkazuje... a: w pysmi, c) wałko pity... do końca artykułu. 2) „Na siatri temy“ w ustępach między słowami: a) nedawysty... a: rudyiaia, b) derżawnoi jednosty... a: takych logiczno, c) zaochtuwaty... do końca artykułu. 3) „Lyst z seła“ w ustępach między słowami: a) wysyak seła... a: miało, c) tako szcze seło, b) taky n je... a: miało, c) kym nude... a: jak szczo. 4) „Nowynky“ w notatce: „Chuboidy u Warszawi“ w ustępach między słowami: a) Ukrainśkoho Narodnoho Sojuza... a: szczo to b) zoraw... do końca notatki zawiera znamiona zbrodni i występku a to, ad 1) z § 300, ad 2) a) z § 302 uk., ad 2) b) i c) z § 65 a), ad 3) z § 302 ustawy karnej, ad 4) z § 302 ustawy karnej i uznaje dokonaną dnia 13. lutego 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządza zniszczenie całego nakładu i wydaje w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 15. lutego 1926 r.

Hawel.

## Торговельні переговори з Німеччиною.

У Варшаві радять фаховці над тим, як дійти до торговельного порозуміння з Німеччиною. Участь Німеччини у внутрішній польській торгівлі була така велика, що митова війна на довшу мету не довела би до нічого доброго. Німеччині залежить на вивозі свого краму в Польщу, де ніхто не зможе видержати з нею суперництва, але й Польщі ще більше залежить на добросусідських взаєминах з державою, яка ще не полагодила зі сусідами всіх своїх рахунків. Німецькі делегати предложили список 630 предметів, щодо яких домагаються митових полекш. Звільнити від мита хотять 20 предметів, між иншими такі як забавки та мапи, у порівнанні з якими місцеві вироби є тандитні та страшенно дорогі. Польські делегати склали список 187 предметів, щодо яких домагаються знижок і є це здебільша харчі. Німеччина має одержати у торговельнім договорі найбільші привілеї. З огляду на величезний дискусійний матеріял, наради про умовини договору продовжаться ще довго.

ві гріхи за ціну недопущення українізації. Проти неї зрештою все буде подавляюча більшість теперішнього православного духовенства. Та воно своїм становищем саме й розбиває ту православну церкву.

— **Не бажають українізації.** Радянська торговельна фльота, що має свою базу в Одесі, звернулася до харківського уряду з проханням, щоби фльоту звільнити від обовязку українізації, яка може шкідливо відбитися на операціях фльоти і спричинити уступлення з неї цілого ряду специялістів. Наведена вістка взята з московської „Економической Жизни", додає еще, що в чорноморській торговельній фльоті переважає давній чорносотенний елемент.

— **Кара смерти на Рад. Україні.** В Тульчині засудила надзвичайна сесія окружного суду шістьох учасників повстанської ватаги на кару смерти через розстріл. Ватага оперувала в тульчинському окрузі на протязі цілого 1925 р. Засуд виконано. Вістку цю приніс харківський „Комунист".

— **у підземеллях Львова.** Позавчора львівська поліція приготовилась до бою з неспокійними духами, що підготовляють грабіжі та вломи, мандруючи в нічні каналами та пробиваючи діри в будинках. Два тижні тому арештували трьох таких героїв, що брали участь у вломі в гімназії при вул. Чарнецького. Дня 17-го п. м. уночі один поліцай почув випадково таємний шум у підвалах при вул. Легіонів 1. З каналу вийшли злодії і почали до нього стріляти. Зорганізовані лови на мешканців каналів скінчились у 3 год. уночі живою перестрілкою поліції при каналах вул. Клепарівської. Злодії втікли. Поліція зробила трус по хатах підозрілих у цій кампанії і арештувала 8 осіб. Між ними жінку одного вломника, яка несла чоловікові в кошику револьвер системи Маузера.

— **Графиня на гостинних виступах.** У Холмі арештували гр. Ванду Тишкевичеву, вдову по урядовцю т-ва обезпечень і її аманта та головного режісера всіх злодійських штук у ріжних великих містах. Ця пара представлялась скрізь як великі земельні власники і давала векселі на позички легковірним людям, а також брала на борг ріжні цінні предмети, виступаючи як власники великих торговельних фірм. Спільник графині Порайський є людиною без освіти, зі скінченою IV. класою народньої школи, з Млинова під Дубном. Жив у Варшаві з графинею і як вона каже, приспособив її до підписування фальшивих вексдів. Призвався, що обдурив людей на 24.000 зол., не минаючи й Львова, з готелем Жоржа і крамницями, що є довкола нього.

— **Ucrainica.** В 6-тому числі журналу „Minerva-Zeitschrift", Nachrichten für die gelehrte Welt", поміщена друга стаття проф. українського университету в Празі д-ра Івана Мірчука на тему: Das ukrainische Hochschulwesen in der tschechoslovakischen Republik II: Українська Госп. Академія в Подебрадах, Вищий Педагогічний Інститут у Празі, „Студія" — вища мистецька школа в Празі. Слідуюча стаття цьогож автора буде присвячена Всеукраїнській Академії Наук у Київі. Адреса редакції: Minerva-Zeitschrift. Verlag von Walter de Gruyter et Co. Berlin W. 10. Genthinerstr. 38. — На днях виходить у Відні праця доцента українського университету в Празі, д-ра Володимира Залозецького, п. з. „Karpathische Holzkirchenbaukunst" (100 ілюстр., 180 сторін). Праця присвячена українським дерев'яним церквам на Закарпатті.

— **„Вовки"**, голосну песу Р. Роллана з часів французької революції, виставить Український Театр в неділю, дня 21. ц. м., в салі Тов. Лисенка двічи: пополудні в год. 3-тій і вечером в год. 7·30. Акція песи відбувається в обляженій фортеці Майнц в 1793 р. Ця песа, що йшла з величезним успіхом на европейських сценах, є на українській сцені сензацією, тож безсумнівно викличе загальну цікавість громадянства.

— **З кіна.** В кіні „Марусенька" почалася вистава фільми „Ню" — жінка, якої не розумів ні муж, ні цей третій..." на підставі оповідання відомого російського письменника О. Димова, при участи найбільших німецьких артистів Яннінга і Вайдта.

**Львівська Філія Українського Крайового Товариства Охорони і Опіки над Молоддю** подає отсим до ласкавого відома всіх П. Т. Товариств, що цего року уладжує „Тиждень Української Дитини" в днях 6—13. червня 1926. включно, тому просить не приготовляти на цей тиждень ніяких концертів, збірок і т. п. — За Виділ: о. *Ю. Дзерович* голова, 1279 *Р. Мармаш* секретар. 2—2

# Дописи.

**З Гуцульщини.** (*Просвітні справи. — Терор і шкільний плебісцит. — Будова Народних Домів. — Висока національна мораль Гуцулів*). На загал вся Гуцульщина неграмотна. Хтось необізнаний з відносинами міг би подумати, що тут, в далеких горах, де люди водно змагаються свої сили в боротьбі з природою, нема належного зрозуміння для просвіти. Одначе так зле не є. До шкільного плебісциту ставила прим. масово вся Гуцульщина. Старі, неграмотні газди сходили до села з далеких верхів, цілими днями настоювали під дверми громадських урядів—ішли ратувати рідну мову в рідній народній школі. Не настрашував їх нечуваний деинде терор деяких наказних війтів — старі газди твердо домагалися свого права. Більше як 90 процент батьків виконало свій обовязок. А терор був страшний. Для прикладу подам отсе В селі Яворові наказаний війт відмовив легалізації підписів. На приказ старшини У. П. Т. пойшли газди з Яворова легалізувати свої підписи до нотаре в Косові. А було то в часі весняних розтопів, а треба було йти неодному чотири милі гостинцем, а верхами Бог знає кільки. На загал села давали від 60 до 120 підписів. Жабє дало 651 підписів. Народ висказав свою волю. А висліди? 70 (сімдесять) шкіл зутраквізовано... У відповідь на це Гуцули підписують рекурси знова масово; на кожному рекурсі побачить Грабський кільканадцять підписів.

З тою самою завзятістю кладе Гуцул Народний Дім у своїм селі і закладає читальню. Також ідея жертвенности для Рідної Школи промостила собі вже шлях в далекі гори. Так прим. в селі Красноїлі, в далекій гірській закутині, в останнім році аматорський гурток мав чистого доходу майже 500 зол. Неграмотний війт з Перехресного Дмитро Шекірик і його неграмотний товариш з Голов Микола Янушевський дарували на Рідну Школу по півтора морга ґрунту і по одній будівельній парцелі на будову захистів для пластунів. Так збудували селяне в Кудаках Народний Дім; через нещасливий припадок дім згорів! У два тижні потім кільканадцять козацьких людей звозило вже новий матеріял на будову нового Народного Дому; минуло кілька місяців і серед села піднісся вгору величавий новий народний будинок. А панове з Варшави легковажать собі збірну і тверду волю тих людей... Адже на шкільних деклараціях клали свої підписи ті самі, мозолями покриті руки!

В дописові до газети годі подавати всі подробиці з діяльности поодиноких сіл, тема й не може бути місця на описи тихого нераз геройства одиниць, часом навіть зовсім неграмотних.

Мушу ще кілька слів сказати про національну мораль Гуцулів. Панує загальний погляд, що Гуцульщина є податним тереном для ріжних політичних експериментів. Цей погляд є зовсім фальшивий. Наш Гуцул має високо розвинену національну мораль. На „селянськім конґресі" Гуцульщина не була зовсім заступлена. Правда один пройдисвіт з Печеніжина, К. Тимульський, котрий перед кількома роками осів у селі Білоберезка, заявляв на „селянськім конґресі", що він є делегатом Гуцульщини, але це є незгідне з правдою. Передовсім той „делеґат" не є уроженцем Гуцульщини, а по друге він нікого не репрезентував, бо ніхто йому мандату не давав. А Гуцули на вічу в Косові дня 3. II. 1926 р. дали йому належиту відповідь. Тільки незвичайний такт предсідника віча урятував того „делеґата" від злінчування. Вистарчить іще згадати, що на станиславівськім „конґресі" не було ні одного наказного війта з Гуцульщини, хоч вони мали відповідні доручення, одначе боялися вертати до своїх сіл і тому не поїхали. Можливо, що аранжери „конґресу" поперебирали якихсь людців у гуцульські сердаки, але цим не обдурять нікого, найменше-ж властей, бо тутешній староста дуже добре орієнтується в настроях місцевого населення. **Н. И.**

**Дубно.** (*Аматорська вистава*). Заходами аматорського гуртка при дубенськім т-ві „Просвіта" виставлено в неділю 7. лютого в м. Дубні комедію „Панна Мара" Винниченка. Песа пройшла дуже гарно, не дивлячись на несприяючі обставини: відсутність найпотрібніщих декорацій, складність самої песи та мізерну кількість активних українських інтелігентних сил в Дубні. Деякі аматори виступали вперше на сцені перед „повітовою" публикою (було кілька вистав у дубенських чеських колоніях: Мірогоща, Страклов і Підгайці песи „Хмара", „Куди вітер віє"). Виконання цілої песи виявило солідну підготовчу працю аматорів під енерґійним керуванням і режісерством завідуючого дубенською просвітянською книгарнею п. Неофіта Кибалюка. Всі аматори були на своїх місцях, відтворюючи гарно типи песи, змальовані талановитим письменником. До неґативних сторінок вистави треба зарахувати: спізнений початок вистави на цілу годину (почали в 9 год., кінчили в 1 г. ночи), що багатьох глядачів виводило з рівноваги; повна відсутність в салі й на сцені такого культурного здобутку нашого віку, як електрика, не дивлячись на те, що під боком театру (магістратського) працює електрівня. Взагалі треба признати, що дубенсько-сурмицькі аматори здали добре іспит для гри на повітов. сцені. Побажати б, щоб ця вистава не була останньою. — *Один з глядачів.*

# З чужих видань.

**„Демократія і парляментаризм". — „Підручник словянської фільольоґії". — „Історія словянських літератур". — Праці з історії віденських театрів. — Нова повість Уелса.**

Накладом „Праґер Пресе" вийшла на днях цікава книжка в німецькій мові п. з. „Демократія і парляментаризм. Їх трудноші і їх розвязка". Це відповіди визначних політиків, правників та учених на анкету, розписану в цій справі згаданою газетою. В анкеті взяли участь Данці, Німці, Анґлійці, Французи, Американці, Чехи, Австрійці, Мадяри, Швайцарці, а також Поляки (А. Свентоховський і Ф. Знанецький) та Москалі (проф. П. Н. Мілюков). Книжка повинна зацікавити й Українців.

Чеська Академія Наук у Празі приготовляє видання великої праці „Підручник словянської фільольоґії" (Rukovet slovanske filologie) під головною редакцією проф. М. Мурка. Праця обчислена на 10 томів, кожний по 35 арк. Тепер ведеться спір у чеській пресі, чи друкувати цей твір в чеській мові, чи деякі розділи і в инших мовах, в залежности від бажань авторів инших словянських народів. Перша часть цеї праці має вийти в 1929 р., в роковини смерти основника словянської фільольоґії Йосифа Добровського. В цьому (1925) році буде у Празі і перший зїзд славістів.

Накладом „Чеської Матиці" у Празі вийшов II. том „Словянських літератур" проф. празького университету И. Махаля, автора невеличкої праці про Шевченка, що вийшла перед кількома роками по чеськи у вид-ві „Час" в Празі. Перший том цеї праці приняла не тільки чеська, але й закордонна критика прихильно. II. том, присвячений історії словянських літератур в епоці романтизму, опертий на багатій науковій літературі. Цим твором усунено в значній мірі недостачу такої книги в колах славістів.

У Відні робляться великі приготування до 150-літнього ювилею тамошнього „Бурґтеатру" (тепер державного театру). Як перед двома роками з нагоди перенятія старого театру в VIII. окрузі (Йозефштедтертеатер) сла ним Райнгардтом, так і тепер вийде ціла низка праць, присвячених історії і тій культурній місії, яку сповняли і сповняють віденські театри як авангард німецької культури на словянсько-мадярському пограничі. Перед двома роками вийшла історія театру у Йозефштадті з нагоди його 100-літнього існування пера відомого знавця віденського театрального мистецтва Ґреґора. З приводу 150-літнього існування „Бурґтеатру" заповіджена м. ин. збірна праця ріжних авторів та артистів, що має вийти в люксусовому виданні.

Вийшла нова повість Уелса, що викликала велику бурю не тільки в літературному світі Анґлії, але відбилася новим відгомоном і поза її кордонами. Повість має наголовок „Батько Христини Альберти" і є поправді продовженням славної повісти тогож автора „Анна Вероніка", що вийшла перед війною. В новій повісти Уелс малює еволюцію молодої дівчини, яка після війни пробує зірвати зі всім тим, що вяже не тільки її особисте життя, але також з тим що обмежує суспільну й політичну свободу анґлійської жінки. Радикалізм поглядів, що їх виказує ця дівчина, викликав цілу повінь „суду", влашто уданих прилюдно над героїнею книжки. Найбільшим гріхом в очах анґл. суспільности є те, що Христина Альберта не тільки не признає, а просто висміває т. зв. „respectability" Анґлійців, чого ніякому шануючому себе Анґлійцеві не вільно було досі нарушити. Христина не признає й не шанує настрою нинішньої анґл. родини, що „наскрізь пройшла облудою і фальшом", вона не признає також „британської імперії", яка уявляється їй як перестаріла, непотрібна фірма „карикатурної монархії". В дискусії з цього приводу забирали вже голос визначні письменники, політики й соціольоґи, також жінки, що в більшости стають в обороні Уелса. Сам автор у листі до Бернарда Шова запевнює, що оборона жінок бентежить його більше, як закиди найбільших противників... **(м).**

# Оповістки.

**Український Театр Союзу Артистів.** Львів, саля Лисенка.

Неділя 21. лютого, год. 3. попол. премієра „Вовки", революційна драма на 3 д. Роллана.

Неділя 21. лютого, год. 7·30 вечером 2-гий раз „Вовки".

Білети скорше до набуття в Союзнім Базарі а в неділю від 10—12 і від 2 попол. при касі театру.

(На виставу пополудневу зарезервовано більшу скількість білетів для молодіжи.) 1281 1—2

**Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойка.**

Калуш. Саля Народного Дому.
20.II. „Диббук".
21.II. „Маруся Богуславка".
Долина. Саля Народного Дому.
23.II. „Мазепа".
24.II. „Циганка Аза".
25.II. „Пан Твардовський".
27.II. „Диббук".
28.II. „Маруся Богуславка".
1.III. „Без вини виновні".

Готується до постановки: „Десять жінок — один муж", оперета на 3 дії Марса і Де-Валера, музика Ровега перший раз на українській сцені.

Адміністрація театру повідомляє, що диріґентом театру заанґажований п. Генрик Левіцький. 1275 3—7



**Поки Комісія не усталить, з якою частю вартости будинків хтось з членів „Дністра" буде приділений до „Дністра" або до П.Д.У.В., поти П.Д.У.В. не має права стягати які-небудь належктости від членів „Дністра". Однак члени „Дністра" мусять свої премії в „Дністрі" негайно поплатити**

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

вона ослабла постепенно, але ще не завмерла. Вона видержала події 1859 і союз з 1915 р. Вона може видаватись трохи химерним виявом потреби ненавидіти, яка живе у збірних людських громадах, але в дійсности вона є наслідком історичних подій привабуваних, що виринає у спомині цих людських громад.

Коли ця дивна ситуація може гріватися більш як століття між двома народами, що ніколи не були ворогами і які двічі навіть ішли разом як союзники, легко уявити собі, наскільки глибшими мусить бути в Европі ненависть між народами, що на протязі XIX віку вели постійну або періодичну боротьбу. Та хоча ця ненависть стала сильнішою, їх природа не є ріжною. Народи вродились не на те, щоби себе любити або ненавидіти. Вони мають, так само як поодинокі люде, своєрідну порожнечу, яка каже їм дошукуватись у собі дійсної або уявленої вищости над иншими. І хоча ця порожнеча може зродити антипатію або навіть ненависть — ні антипатія ні ненависть не родять ще війни, заки політичні інтереси її не викрешуть. Тоді починається небезпека, бо вони стають тоді сильнішими як самі інтереси і перетворюються у справжні причини війни.

Европейська історія дає нам на це яркий приклад. У XVII і XVIII. віці моральний стан Европи нагадував нинішній стан в Америці, де істнує нешкідливий дух суперництва та ворожнечі. Аргентинець залюбки глузує з Бразилійця; Бразилієць зверне увагу з приємністю на все, що може бути шкідливе або неприємне для Аргентини, хоча й на гадку йому не прийде добачувати у свому світогляді воєнної небезпеки. Порожнеча народів у давній Европі була ще менше жива, як у сучасній Америці, тому, що народи менше знали себе і менше зустрічались зі собою. І тоді велись війни. Але в них боролись королі, двори, уряди, при помочі свого війська. Народи були глядачами.

Від французької революції ця рівновага щезає. Починаються великі політичні війни розбуджені боротьбою між Традицією і Революцією, між лібералізмом і абсолютизмом, між принціпами монархічними і демократичними. Чому великі европейські династії борються з таким завзяттям проти Наполеона? Тому, що вони не хотять мати в центрі Европи могутньої династії революційного походження, яка на місце історичного права ставить мілітарний престіж. Чому Европа може заживати мира між 1815 і 1848 р.? Тому, що на протязі трицяти трьох літ великі та малі монархії звязані тривким союзом є певні щодо своєї влади і не потрібують до управи державного мілітарного престіжу. Чому війни починаються після 1848 р.? Тому, що загострюється конфлікт між абсолютизмом і лібералізмом, між принціпом монархічним і демократичним. Наполеон III. воює в Італії, Гогенцолерни та Бісмарки ведуть війни в 1866 і 1870 р. подекуди з причин внутрішньої політики. Наполеонівська династія є слабою внаслідок своїх революційних почнів; Гогенцолерни не можуть дати собі ради з ліберальною та буржуазною опозицією, яка завойовує собі впливи і з якою треба за них боротись.

Та щоби вести згадані війни, держави мусять змобілізувати народи і їхні ненависти.



## Дипльоматична мовчанка.

З огляду на те, що англійському урядові вкладають в уста надто велику скількість думок у справі признання постійних місць у Раді Ліґи Націй, він рішив підчас усієї дискусії задержати мовчанку. За надто розбіжні та різкі голоси преси не хоче брати відповідальности. Чемберлен промовить щойно в Женеві, коли справа вступу Німеччини до Ліґи стане предметом нарад.

## Фальшування банкнотів політичн. акцією.

До заплутаного й довгого слідства в справі участи мадярського уряду у фальшуванні французьких банкнотів приходить новий свідок. Якийсь фотограф Шульце, що брав участь у цьому ділі, зголосився сам на поліції в Берліні і признався до вини. Виправдувався тим, що його втягнув до фальшування кн. Віндішгрец, запевнюючи про політичний підклад акції, контакт з мадярським урядом і шефом мадярської поліції. Одночасно французька поліція мала перехопити якусь сензаційну телеграму у звязку з усією справою і має докази на те, що ґраф Телекі, який виїхав з Будапешту до Мюнхену з якимсь відчитом, зустрічався там потайки зі згаданим Шульце.

## Політичні новини.

### Відложення сесії С. Н.?

Н. фр. Пр.“ у телеграмі з Льондону містить чутку, що Чемберлен і Бріян хочуть предложити в Женеві відложення засідання Ради С. Н. до грудня.

### Доміниї і справа участи Німеччини в Раді.

Міністер загр. справ Чемберлен заявив у палаті громад, що уряд порозумівається з урядами домініїв у справі признання Німеччині постійного місця в Раді Союза Народів.

### Нім. амбасадор у Бріяна.

17. II. німецький амбасадор фон Геш відвідав Бріяна. Обговорював із ним справи, що цікавлять обі держави, головно приступлення Німеччини до С. Н. 18-го амбасадор виїхав до Берліна, щоби конферувати з членами уряду. „Матен“ пише, що фон Геш протестував проти поширення Ради С. Н.

### Справа нім. меншостей у Тиролі в С. Народів.

Райтер повідомляє з Женеви, що без уваги на заяву Мусолінія, що Італія не допустить до дискусії над справою німецької національної меншости в Тиролі, тяжко буде оминути таку дискусію на найблищій сесії Союза Народів.

### Недовіря для чхсл. уряду.

18. II. почалася в чехословацькім соймі дискусія над заявою мін. Бенеша в справі мадярських фальшивників. Предс. прикликав кількох нім. послів до порядку за обидливі вислови під адресою мін. Німецький соц.-дем. посол Чех виступив проти розпорядків про мову й проголосив боротьбу з тими розпорядками. Зажадав від Бенеша заяви, чи старатиметься про постійне місце для Польщі в Раді Союза Народів. Старатися про постійне місце для малої антанти вважає небезпечним. Комуніст Ракен протестував, щоби ґенераліція мішалася до політики в справі признання СРСР. Нім. народові, нім. соц. демократи і комуністи поставили в соймі внесення висловлююче урядова недовіря за визсилування загарантованої міжнар. договорами охорони національних меншостей.

### Фр.-рад. конференція.

Перше засідання французько-радянської конференції назначено на 25. лютого. Конференцію отворить Бріян.

### Льорд Ґрей проти Польщі.

У „Таймс-і“ бувший міністр заграничних справ льорд Ґрей зазначує, що після уділення иншим державам постійних місць у Раді С. Н. міг би повстати заколот, бо ще инші держави стали би зголошуватися з такими домаганнями, а тяжко тут означити межі. Коли в Льокарно не згадано Німеччині про зміну статуту С. Н., то тепер вона має право домагатися місця в Раді С. Н. лише для себе, з виключенням инших держав.

### Німеччина застерігає собі свободу ділання.

„Берл. Тгг.“ повідомляє з урядових жерел, що вістка загр. преси, начеб нім. уряд зайняв у справі вільних місць у Раді С. Н. становище більше уступчиве, позбавлена всякої основи. Німецький уряд і тепер, так як передше, застеріг собі повну свободу ділання при яких небудь змінах у Раді С. Н.

### Ам. сенат проти Мусолінія.

Сенат Зединених Держав відмовився ратифікувати американсько-італійський договір про італійські воєнні довги. Відмову мотивує аґресивним становищем Мусолінія на міжнародньому терені в останніх днях.

## Біржа.

### Гроші.

Америк. дол. 7·63 — 7·65 канад. дол. 7·43 — 7·45, чеські кор. 0·23·25 — 0·23·50, леї 0·3·25 — 0·3·50, франки фр. 0·29·30 — 0·29·75, фр. швайц. 1·45 — 1·50, англ. фунти 35·00 — 35·50.

**Золото.** 20 кор. 29·50 —30·00, 20 франк. 27·50—28·00; 20 марк. 34·00—34·50; 10 руб. 37·50—38·00.

**Срібло.** Австр. кор. 0·60·00—0·62·00, 5 ав. кор. 3·20—3·25, фльорени 1·60—1·65, руб. 2·55 — 2·60, рубель дрібними сріблом 1·28 —1·32.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 23.50—24·50.

## Дбаймо про ремісничу молодь!

Багато говориться і пишеться про потребу витворення ремісничого стану, а тим, які вже вчаться ремесла, дати відповідну освіту, щоби були корисними членами української суспільности. Одначе і практичні ремісничі курси і доповняючі курси для ремісничої молоді коштують чимало гроша. На ці гроші мусять складатися також наші українські установи й поодинокі громадяни, бо УПТ, попри великі свої видатки на істнуючі вже свої школи — не в силі покрити всіх надзвичайних видатків на улаштування й удержання ріжного рода ремісничих курсів.

У розумінні великої ваги цеї справи львівське „Міщанське Братство“, в якому переважно ґуртуються українські ремісники, постійно складає на ту ціль більші й менші квоти. І так на улаштування курсів для терміналторів при кружку УПТ. ім. Бориса Грінченка у Львові, закупило „Міщанське Братство“ поверх сто райсбретів, лініі, трикутники, райцаґи і шафу на всі ті прибори. Далі в 1924 жертвувало 20 зол. а в 1925 р. за січень і лютий 131·25 зол., за березень 91·65 зол., за квітень 71·05 зол., за травень 23·41 зол., за червень 214·24 зол., за вересень, жовтень, листопад і грудень 150 зол., разом 7,7·80 зол. Крім того заходом „Міщанського Братства“ жертвувала корпорація столярів 160 зол., що разом становить поважну суму 867·80 зол., в тім надзв. даток Стецькова Д... 50 зол. З поодиноких осіб жертвував на ту ціль інспектор промислових шкіл УПТ. п. Иосиф Ганчаковський 30 золотих.

Істнуючі в краю курси УПТ. для ремісничої молоді находяться в невідрадних відносинах. Поспішити з допомогою — це обовязок наших орґанізацій і поодиноких громадян. Ну сумніваємося, що вони підуть за гарним прикладом „Міщанського Братства“ княжого города Льва і допоможуть виховати свідомий український ремісничий стан.



## Новинки.

— **До наших П. Т. Передплатників.** З днем 1. лютого ц. р. ми почали висилати наш часопис до наших П. Т. Передплатників без адреси. Часопис для кожного П. Т. Передплатника одержує почтовий уряд, який відповідає за точне доставлення часопису. З огляду на те просимо П. Т. Передплатників, яким почтовий уряд не доручив би точно якогось числа часопису, негайно домагатись його устно чи письменно від дотичного почтового уряду, а на випадок, якби почтовий уряд не доручив тоді даного числа часопису, просимо негайно нас повідомити. Почтову передплату як і раніше просимо пересилати виключно тільки почтовими складанками, які долучаємо кождого місяця до часопису, або прямо почтовими переказами на нашу адресу.

— **Відгуки т. зв. „селянського конґресу“.** Від учасників Даниловичівського „зїзду“ в Станиславові, селян Теодора Цяпути і Иосифа Бугая з села Щепанів, пов. Підгайці, дістаємо письмо, в якому вони заявляють, що їх село забуте світом і людьми, до того не доходить до них правильно жодна українська газета, бо „хтось“ на почті конфіскує. Тому вони, вичитавши в „Сел. Прапорі“ про „конґрес“, поїхали до Станиславова, бо думали, що після того „конґресу“ поліпшиться їх доля. На саді обидва відразу зорієнтувалися, на яке зборище вони попали, тому станули по тій стороні, яка виступила проти аранжерів того „конґресу“. Обидва заявляють, що учитель у Щепанові, п. Олекса Пасіка не підмовляв їх до їзди, бо вони поїхали самі — з власної несвідомости. Подібне письмо прислав нам Петро Ящюк, секретар зі Щепанова, з тим, що він на „конґрес“ не поїхав, бо відрадив йому їхати саме учитель Ол. Пасіка, кажучи: „Цей „конґрес“ не для нас і нема чого туди їхати“.

— **Смерть арх. Цепляка.** Архиепископ Цепляк помер у шпиталі в Ню Джерзі на запалення легенів. Після того як Цепляк вернув із неволі в СРСР, виїхав був до Риму, а відтам до Америки для візитації польських парохій в Америці. Підчас побуту в Зед. Державах іменовано Цепляка першим архиепископом виленської дієцезії.

— **Знову самогубство на цвинтарі.** На стрийськім цвинтарі повісився на дереві, біля могили рос. жовнірів, Вл. Мисінський вязник ритівничого заведення. Причина, мабуть, нервовий розстрій.

— **Проти української православної церкви.** Варшавська „За Свободу“ принесла в числі з 6. лютого ц. р. листа Василя Котриницького, Михайла Кмита і Григорія Перейчки, адресованого до редакції названої газети в справі українізації Св. Успенського Собору в м. Володимирі Волинському. Названі виступають буцімто в імени парохіян Володимир-Волинського катедрального собору як їх уповноважені. Лист має вигляд газетного крокодиля, повного ніжчемних лайок та доносів на адресу володимирської „Просвіти“ та передових українських діячів о. Телжинського і доказує, що ніхто в Володимирі українізації богослуження не вимагає, що ціла українізація є одною політичною інтриґою названих Українців, які до того є ще й емігрантами з Великої України (жах!). Проти українізації підписані протестують та твердять, що й сам митрополит Дионізій, давши дозвіл на неї, впав жертвою української інтриґи. Листи попереджує стаття Н. Рязанцева, в якій автор пише про лист: „лист цей, із скільки він говорить про насильне введення української національно політики до православної церкви, незвичайно важний як документ, що свідчить про ту небезпеку, що загрожує єдности православної церкви в Польщі з боку української національної меншости. Щоби до цього не допустити, рекомендує автор скликати негайно всеправославний собор в Польщі, бо тільки авторитетне становище собору в цій справі зможе остаточно рішити ту справу та усунути виникаюче з неї внутрішньо-церковне безладдя, що захитує підставами православної церкви. Спертих ... страшно лякає українізація богослуження для українського населення і вони йдуть на все, навіть на доноси, щоби лише до неї не допустити. Вони свідомі того, що теперішня православна церква у Польщі є не тільки підпорою польської, але ще в більшій мірі російської єдинонеділимської орієнтації серед темних кол населення. Ті оборонці русифікаторських методів православія готові йому дарувати всі на-

# Широкофронтовим наступом.

В однім з органів польської жовтої преси як signum temporis підноситься те, що український народ незвичайно горнеться на польські віча і збори. В останньому часі дві польські партії — куркулівський „Пест" і україножерна хадеція (тзв. кристіянська демократія) відбули на українській національній территорії під Польщею, головно в Галичині понад тридцять віч і всі вони були виповнені українським селянством.

Одночасно повідомляють нас, що в ліському повіті поселився якийсь пепесівський агітатор, який під покришкою вписів на виїзд до Перу просто згрібає партійний податок для П. П. С. Коли мати на увазі, що досі вписалося в ліському повіті понад чотири тисячі осіб, а кожна з них зложила пепесівцем від 2 до 3·50 зол., то вийде, що пепесівські промисловці з одного тільки повіту згорнули на свій партійний фонд понад десять тисяч зол. І то все від бідного, знуждованого українського селянства, граючи на його несвідомости і малюючи перед ним райські образи щастя в Перу.

З величезним розгоном пустилося на здобуття східно галицького терену і приєднання собі українського селянства новосклеєне „Стронніцтво Хлопске" Домбского і Бриля. Перший з них вдаряє в польську патріотичну струну, а другий ad captandam benevolentiam розмальовує райдужні картини селянського й робітничого життя-буття на радянщині. Знаючи негативне відношення нашого селянства до польської дійсности, ці малюнки в устах хитрого демагога-спекулянта є підходом, щоби наші селянські маси вхопити — так сказатиб — за чуприну і використати їх для своїх цілей. Ніби то заступаючись за українським селянством, ніби то бажаючи усунути селянські болячки, брилівці вдираються в українське село, намагаючись підчинити його свому проводові і своїм егоїстичним інтересам. Та вони не вдоволяються вічами, тільки пускаються на організаційно-партійне захоплення нашого села. Як нас повідомляють, брилівці з одного лише села в Равщині витиснули 65 зол. партійного податку. Чи може такими успіхами похвалитися хоч одна з наших партій? Також повідомляють нас зі Золочівщини й Камінеччини, що там увиваються хадецькі агітатори (висланці познанського „Зайонзк-у роботнікуф родьних і лесьних"), які проповідують розділ землі, чи здійснювання земельної реформи в користь своїх членів. Збаламучені селяне, особливо малоземельні й беземельні стихійно горнуться до тієї хадецької організації і своїми вкладками наповнюють її партійні каси.



Без сумніву, наше політичне життя в останніх літах сильно понинишкло, з ріжних причин воно не лише не вийшло з берегів, але почало плисти дуже тоненькою цівкою. Селянство стужилося за проявами правильного політичного життя, і тому не диво, що воно сьогодня заповнює хадецькі, пястівські, брилівські і пепесівські віча. Инша річ, як воно дивиться на спроби захопити його в польський партійний сак, та всетаки, як бачимо подекуди шириться баламуцтво. Особливо небезпечним є для нас зручний і неперебірчивий спекулянт Бриль.

Наші партії і наші діячі мусять протиставитися цьому наступові. Треба за всяку ціну відновити політичне життя, поставити ясну програму не лише на довшу, але й на коротшу мету, треба розпочати організацію наших мас, щоби не було запізно. Далекі від песимізму, глибоко вірячи у відпорність нашої селянської маси на всі підходи з противного боку, ми всетаки не сміємо легковажити польських зазіхань, бо несподіванки не є виключені. Одноцілому, хоч на зверх тісно незвязаному фронтові польських партій повинен протиставитися одноцілий фронт українських партій.

# Ненависть між народами.

**Чи ненависть є невідхильною причиною воєн? — Приклад ворожнечі між Францією й Італією. — Роля національної ворожнечі. — Війни після французької революції.**

Великий італійський історик Ферреро помістив в італійських та французьких журналах чергову статтю на тему міжнародньої політики. Передаємо її в перекладі.

I.

„Европа є вульканом національних ненавистей: ось жорстока правда. Кожний нарід уважає себе Азлем загроженим через Каїна. Приятелі мира та дипльоматичні конференції тратять дурно час; ніяка сила почування ні розуму не вийде переможцем з цих непохитних ворожнеч".

Ось один з тих закидів, які скептики роблять залюбки, щоби знеохотити людей віруючих у можливість замирити Европу. Певного рода органічна конечність буде завсіди робити народи ворогами супроти себе. Хто зможе заперечити, що велика скількість европейських народів є розєднана глибокою та завзятою ненавистю? Хоча ми трохи занадто персоніфікуємо Францію, Німеччину, Італію чи Англію добачуючи в них спроможність любити та ненавидіти, як це роблять одиниці, — ця збірна ненависть істнує і стає інколи величанською історичною силою, навіть, коли Франція, Німеччина, Італія чи Англія, про які кажемо, є тільки неясними абстрактами. Хоча ці духові стани не є ніде точно зосереджені, вони істнують скрізь, і інколи проявляються у нестримних поривах. Світова війна доказала це. А проте, коли вони можуть бути небезпекою для мира, чи кажемо правду, що вони є постійною майже фатальною причиною війни, якій народи можуть лише піддаватись? Чи не було би справедливіше глядіти на ці ненависти, як на наслідок воєн, які шаліли в Европі від доби французької революції і звязувати їх не з діявольською потребою людської природи, але з історичними подіями, яких діяльність є обмежена в часі?

Багато людей нарешті прийшло до пересвідчення, що европейські народи ненавидять себе для звичайної приємности робити собі зле, тому, що історичні причини цих ворожнеч часто важко відкрити. Одним прикладом таких пересуднів є вряди-годи зростаюча гальофобія в Італії... Гальофобія не істнувала в Італії перед Французькою Революцією — вона стала певного рода періодичною пропастю після 1815р. Чому? Тому що вона була реакцією національного духа проти французької переваги в початку XIX. віку. Вона вродилась в Італії і передавалась з покоління в покоління за посередництвом літературної та політичної традиції. Вона була дуже сильна в поколінні, яке було свідком упадку Наполеона і в слідуючім



5)

# Лист з села.

IV.

**Неогороджене село. — Затрачування народньої ноші.**

Ось такі думки на тему села і міста, думки і погляди може односторонні, а без сумніву невичерпуючі теми, чергувалися в моїй голові, коли я підіздив до першого наддністрянського села. І що вдарило мене зразу, то це було знищення села.

До нинішнього дня українське село не відбудувалося зовсім, не прийшло ще до себе після великої війни. Правда, не робить воно такого сумного враження, як знищені війною, розвалені галицькі містечка, але все ще видно, що сліди военної хуртовини є й досі живі. Коли зважити, що околиці долішнього Дністра під оглядом военного знищення не можна порівнювати з околицями, де відбувалася довга, позиційна боротьба, то аж тоді зрозуміємо военне знищення українського села (нпр. над Липою, Стоходом) взагалі. А всетаки мені довелось в кількох селах (в Городенщині) по сімох літах від скінчення світової війни стрінути ще мешканців пивничних ям.

Як відомо, урядова відбудова дуже слабо торкнулася нашого села. Ще латинники, а головно кольоністи сяк-так поживилися, а наш брат (очевидно, з малими виїмками) мусів вдоволятися кількома дошками, які становили весь матеріал на хату, стайню, стодолу, комору, оборіг і огорожу. Тому селяне самі мусіли думати про відбудову. Не диво, що замісць пляновової, йшла доривочна, дика відбудова. У висліді на село є кілька нових хат, які заслугують на ту назву, а решта „відбудованих" людських домівок це тісні, вохкі ліплянки, в яких поліційно повинно бути заборонено жити. Подекуди на людське житло перемінено частину стайні, відкладаючи будову хати до „кращих часів". Біднота живе — так сказатиб — в хатках на курячих лабках. Це наспіх склеєні з найнужденнішого матеріялу ліпляночки, без підвалин, без коминів, просто казково малого обєму (яких 12 метрів поверхні), низенькі з одним підсліпуватим віконцем, „забезпечені" на зиму дрантивенькою загатою.

Та хоч село сяк-так відбудувалося, очевидно, власним коштом, майже без ніякої допомоги держави, то всетаки ще й досі не має огорожі. Перед війною кожне газдівство, навіть найбідніше, якщо не було обведене муром (а наддністрянських околицях легко за камінь), то щонайменше плотом. Кожна садиба через свою огорожу становила своєрідний „замок". Сьогодня огорожу все ще заступають заржавілі воєнні дроти (за які влада, як за „державне майно" стягає належитість). В літі, коли буйна зелень спове селянські хати, недостача огорожі не бє так дуже у вічі. Але в зимі ті голі хати, ті незагорожені обійстя навівають дивний смуток.

І не лише село є обдряпане. Якісь якби „необгороджені" є й люде. Маю на думці занепад народньої ноші, яка в цих околицях була наскрізь чиста, навіть стилева. Спеціяльно вирізнювалася під цим оглядом Городенщина. Сьогодня чимраз виразніше зарисовується занепад гарної, тривкої, гармонійно-буйної й оригінальної народньої ноші. Міська декаденція, а головно руйнуючий, розсаджуючий вплив війни і в цій ділянці обходять свої тріюмфи.

Спершу під впливом міста ще перед війною почали зникати сільські капелюхи; на їх місці завелися початково у сільських франтів і багачиків (які бажали виріжнитися перед своїми односельчанами) крамничні (суконні) капелюхи. Опісля „мода" почала відбиватися в спорадичній появі військових або міщанських дешевих (звичайно — цайґових) штанів, а згодом завелися й камізельки (замісць лейбиків). Ясно, що жінота не лишилася позаду. Замісць маєстатичних прекрасних фот (мабуть римського походження) появилася дешевенька крамщина (перкалеві спідниці). Поясжи, білі, звязані з давніми, ще княжими й козацькими часами перемітки і завої (правда, вбирані тільки в неділю до церкви) заступлено сорокатими хустками.

А вже повний „переворот" спричинила в народній ноші війна. Евакуація, грабунки, загин всього селянського хатнього майна, а в тому й одягу, довели село до страшного хаосу під оглядом одягу. Повертаючі з евакуації й інтернування, з війська і тюрем скорше були схожі на арештантів, як на селянський народ. Часто під примусом, з конечности селяне мусіли вдягати на себе якінебудь лахи, щоби сяк-так спершу закрити „грішне тіло", а опісля найти захист перед студінню. Але та переходова конечність згодом подекуди перейшла в уподобання. Особливо нашим сільським франтам заімпонували військові й инші кашкети, а дівчатам перкалеві спідниці. Через те одноцільна селянська ноша тратить свій типічний характер, викривлюється, затрачується. Замісць живої ноші, тісно звязаної з підсонням, кліматом, характером нашого села і нашого народу, повстає якийсь сорокатий, бездушний дивогляд, що свідчить про викривлення, як не затрату природного мистецького смаку у нашого селянства. Наскільки віддалюємося від війни і її руйництва, настільки вертає до своїх прав і народня ноша, але — на жаль — вже одоганюдана всякими міськими, а радше підміськими додатками і початками.

(Продовження буде.)